

JUBILEJI

Olga Janša-Zorn – ob jubileju

Olga Janša se je rodila 5. julija 1938 v Dolenjem Logatcu na Notranjskem, hodila v osnovno šolo in nižjo gimnazijo v Ormožu na Štajerskem, v višjo gimnazijo pa v Kranju na Gorenjskem. Take so bile službene postaje njenega očeta, državnega uradnika. V Ljubljani je študirala zgodovino in diplomirala septembra 1962. Prve njene službe so bile na osnovnih šolah v Preddvoru in Predosljah, pa na gimnaziji v Kranju. Nato je enajst let in pol vodila knjižnico zgodovinskega oddelka filozofske fakultete v Ljubljani (1968–1980). Tretje prizorišče njene zaposlitve je bila pedagoška akademija oziroma pedagoška fakulteta ljubljanske univerze. Tu je predavala zgodovino najprej na oddelku za zgodovino in geografijo, potem pa na oddelku za razredni pouk. Gostovala je tudi na mariborski pedagoški fakulteti.

Za srednješolsko profesorsko službo je delala profesorski strokovni izpit, za bibliotekarsko delo bibliotekarski strokovni izpit. 9. decembra 1988 je branila disertacijo in bila 21. junija 1989 promovirana za doktorja zgodovinskih znanosti. V letih 1989–1994 je bila docent, potem pa izredni profesor. 1. oktobra 1997 je stopila v pokoj. Ta pokoj seveda ni pomenil konca njenega pedagoškega ali znanstvenega dela. Med drugim se je lotila še predavanj zgodovine na tako imenovani tretji univerzi.

Znanstvena pot Olge Janša-Zorn je zelo raznovrstna. Tu moremo omeniti samo nekatere stvari iz njene bogate in obsežne bibliografije. Njen prvi članek je izšel v *Kroniki*, v istem letu, ko je diplomirala. To je bil kratek pa zanimiv članek o tem, kako so *Novice* v letih 1865 in 1866 vabile Slovence, da bi se naseljevali v kneževino Srbijo in v srbske kraje habsburškega cesarstva. O agrarni reformi v Sloveniji med obema vojnama je pred 35 leti napisala odlično pregledno študijo (*Zgodovinski časopis* 1964), ki je bila glavna podlaga za Blaznikov prikaz te problematike v *Gospodarski in družbeni zgodovini Slovencev – Zgodovini agrarnih panog* (I, str. 179ss), v novjšem času pa jo je sama opisala v *Enciklopediji Slovenije*. Posebej je konkretno opisala agrarno reformo na veleposestvu Jablje (*Kronika* 1979).

Zgodaj je začela pisati o zgodovini turizma na Slovenskem. Obdelala jo je v vrsti nadaljevanj v *Turističnem vestniku* (1968), posebej je prikazala še razvoj turizma na Bledu (*Kronika* 1984) in v Kamniku (zbornik *Kamnik 1229–1979*). Pred dvema letoma je opisala turizem v času med obema vojnama v zborniku *Razvoj turizma v Sloveniji*, ki je izšel ob 28. zborovanju slovenskih zgodovinarjev na Bledu. Njeno zadnje delo s tega področja je razprava *Turistična dejavnost na Slovenskem do druge svetovne vojne*, ki je izšla v zborniku *Pogled v zgodovino slovenskega podjetništva* (založba Razum, 1998).

Olga Janša-Zorn je na simpoziju o krajevni zgodovini v Domžalah 1977. leta dala tehten referat o naši raziskovalni dejavnosti na tem področju, v *Kroniki* pa je bil objavljen njen »Pregled raziskovanja slovenske krajevnega zgodovine«. V zbornikih reprodukcij starih razglednic je prikazala

dele Ljubljane (Pozdrav iz Ljubljane, 1985) in Gorenjske (Pozdravi iz slovenskih krajev, 1987). Obsežno, z več zanimivimi prijemi, je prikazala zgodovino kranjske gimnazije, na kateri je tudi sama učila (Kranjski zbornik 1970 in 1975). Lansko leto se je ta način dela v nekem smislu ponovil. Izšel je zbornik ob petdesetletnici ljubljanske Pedagoške fakultete, ki je terjal od Olge Zorn mnogo težkega dela, posebej zato, ker so pred leti nevestni funkcionarji uničili ali izgubili važne dele arhiva.

Zelo veliko dela in truda je porabila Olga Janša-Zorn za bibliografije, bodisi da je delala sama ali s sodelavci. Tako je nastalo bibliografsko kazalo za prvih 25 letnikov Zgodovinskega časopisa, tako so nastale bibliografije člankov in publikacij o slovenski zgodovini za posamezne skupine let, novih domačih ali tujih zgodovinskih publikacij, tako je nastala leta 1995 bibliografija slovenskih zgodovinskih del v tujih jezikih, tako so nastale bibliografije treh profesorjev zgodovine (Metod Mikuž, Bogo Grafenauer in Ferdo Gestrin). Sestavila je tudi kar se da popolno bibliografijo del, ki jih je objavil njen mož, prežgodaj umrli dr. Tone Zorn (*Zgodovinski časopis* 1982). Napisala je zelo veliko ocen in poročil o publikacijah, zborovanih in simpozijih, prispevkov v Enciklopediji Slovenije in prikazov živečih slovenskih zgodovinarjev v različnih revijah in časopisih.

Prve službe Olge Janše so pomenile poučevanje na osnovnih šolah. V zadnjih letih se je lotila pisanja učbenikov spoznavanja družbe in zgodovine za osnovne šole. Pri spoznavanju družbe je največ sodelovala z Marijo Košak in Majo Umek. Izšel je atlas za spoznavanje družbe (za 4. in 5. razred), izšla sta učbenika za oba razreda. Za zgodovino je z Darjo Mihelič napisala Stari in srednji vek (za 6. razred).

Po obsegu, kvaliteti in pomembnosti je glavno delo Olge Janša-Zorn monografija o Historičnem društvu za Kranjsko. Društvo je bilo ustanovljeno 1843 kot del Historičnega društva za Notranjo Avstrijo in se je v začetku naslednjega desetletja osamosvojilo. Dobrih dvajset let je bilo središče organiziranih zgodovinopisnih prizadevanj na Kranjskem, je pa leta 1868 nehalo z delom in se 1885 uradno razpustilo v korist Muzejskega društva za Kranjsko. Delovanje Historičnega društva za Kranjsko je Olga Janša-Zorn prikazala po virih, predvsem društvenih publikacijah in objavah v ljubljanskih časopisih in časnikih, pa tudi v strokovnem časopisu drugod, tudi izven habsburške monarhije. Prikaz je zelo podroben, prav ta način obravnave pa je pokazal površnost mnogih dosedanjih sodb o društvu, njegovem delu in ljudeh v njem. Te dosedanje sodbe so delo društva v glavnem bagatelizirale in ga postavljale na rob našega zgodovinopisja. Kakor pa je pokazala Olga Janša-Zorn, društvo nikakor ni bilo nepomembno. V Historičnem društvu so sodelovali profesorji, uradniki, katoliški duhovniki pa tudi protestantski pastor, ljudje zelo različnih nazorov in različnih narodnostnih pogledov. Po članih je bilo društvo deloma slovensko, deloma ne, vsekakor pa spada v celoti v našo zgodovino. Vinko F. Klun je pisal, da Historično društvo ni nemško društvo, da je kranjska zgodovina pretežno slovenska zgodovina in je dal tudi Linhartu izredno visoko mesto v razvoju našega zgodovinopisja, česar doslej nismo vedeli. Študija o Historičnem društvu za Kranjsko je bila napisana kot disertacija, nekoliko spremenjena in dopolnjena je izšla v posebni knjigi leta 1996.

Na kratko naj zapišemo na koncu, da je Olga Janša-Zorn veliko delala v Zgodovinskem društvu za Slovenijo oziroma Zvezi zgodovinskih društev Slovenije. Nekaj časa je bila tajnica društva, potem je bila kar dolgo glavna urednica Kronike (1972–1979) in je še zdaj v njenem uredniškem odboru.

Olga Janša-Zorn ima za seboj bogato in plodno delo. Naj to delo raste še naprej, njej v zadovoljstvo in naši zgodovini v korist.

Vasilij Melik